De Saamwerker

Orgaan van de bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen in Nederland

82ste jaargang
maart 2025

1

Mannenbond CGK

PAGINA IN DIT NUMMER:

2 Van de voorzitter
3 Meditatie De wakende Borg
5 Boekbespreking
9 Bijbelstudie Hooglied 3
14 Bijbelstudie Lukas 6
15 Nieuws uit Veenendaal
23 Mannenvereniging te Ouderkerk aan de Amstel
24 Het leven van Kohlbrugge
28 Themadagen 2025

Colofon

Uitgave van de Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen in Nederland

Internet: www.mannenbond-cgk.nl

Verschijnt 4x per jaar
Volgende uitgave D.V. juni 2025

Commissie van redactie
A. Kok, Veenendaal
ds. C.J. Droger, Vlaardingen

Redactieadres
A. Kok
Regentesselaan 66
3905 GX Veenendaal
telefoon: 0318-529646
akok@kliksafe.nl

Secretariaat
A. Kok
Regentesselaan 66
3905 GX Veenendaal
telefoon 0318-529646
e-mail: administratie@mannenbond-cgk.nl
(voor boekrecensies, ledenadministratie e.d.)

Abonnement
Leden € 20,- per jaar
Niet-leden € 25,- per jaar
Losse nummers € 7,50 per exemplaar
Postgiro NL23INGB0000992401 t.n.v.
Bond van Chr. Geref. M.V. te Veenendaal

© Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen in Nederland

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of uitgezonden, hetzij electronisch, mechanisch door middel van fotokopie, microfilm, opname of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende op het auteursrecht.

Van de voorzitter

Het is maandagavond 10 februari en ik zit te typen met een bezwaard hart. Ik ben bedroefd over de situatie in de kerken die mij lief zijn, waarin ik zoveel heb mogen ontvangen en waaraan ik mijn beste krachten heb mogen geven. Die kerken staan in brand en op het punt uit elkaar te vallen. Ongetwijfeld gaat het er op de mannenvereniging ook over. Natuurlijk, daar is de Bijbelstudie of het onderwerp, maar in de pauze leef je met elkaar mee en hoor je wat de ander bezighoudt. Dan zal het vast ook over de situatie in onze kerken gaan. Die kerken zijn ú toch ook lief?

Welke kant moet het op? Wat is een begaanbare uitweg uit deze intens ingewikkelde situatie? Ik zou het niet weten. Hier schiet mijn wijsheid tekort en heb ik aan al mijn kerkelijke ervaring niets. Ik sta echt met lege handen. Wat ik overhoud, is dagelijks meerdere malen tot God in het gebed gaan om aan Hem mijn verlegenheid, onkunde en verdriet uit te spreken. Wat kunnen we anders doen?

Maar dan opeens herinner ik mij dat ik eens gelezen heb dat onze verlegenheid Gods gelegenheid is. Dat als wij het niet meer weten, Hij vaak aan zet is en dan iets doet wat niemand heeft kunnen bedenken. Zou God ons naar af gaan brengen om een nieuw begin te gaan maken met onze kerken? Ik hoop het van harte. De kerken én de mannenbond zijn me er te lief voor.

Een liefdevolle groet, broeders!
Ds. C.J. Droger

De wakende Borg

ds. P.D.J. Buijs

Toen zei Hij tegen hen: Mijn ziel is zeer bedroefd, tot de dood toe; blijf hier en waak met Mij. (…) En Hij kwam bij de discipelen en trof hen slapend aan en Hij zei tegen Petrus: Kon u dan niet één uur met Mij waken?
(Mattheüs 26:38,40)

De Heere Jezus heeft twaalf discipelen uitgekozen om 'met Hem' te zijn (Markus 3:14). 'Met Jezus zijn' staat niet in het teken van het 'omdat' van verdienste, maar van het 'opdat' van de genade. Nu, dat ontdekken we wel in deze aangrijpende geschiedenis.

De Heiland treedt de hof van Gethsémané binnen, om daar te bidden. Petrus, Jakobus en Johannes neemt Hij mee. Hij verwijdert Zich met hen een steenworp van de anderen. Hij begint droevig en zeer beangst te worden. Hij krijgt uit de hand van Zijn Vader de lijdensbeker aangereikt, die tot de rand toe gevuld is met Gods toorn over de zonde. Hier, in Gethsémané, doet de Vader Hem er een blik in slaan. En die aanblik is zo verschrikkelijk!

Jezus reikte zojuist aan het avondmaal de ene beker van Zijn bloed uit aan velen tot hun verzoening. Nu reikt de Vader de beker van velen uit aan Hem tot Zijn veroordeling. Alle legermachten van de hel zullen op Hem aanvallen. Ja, Hij zal de verschrikking van het mens-zijn onder de eeuwige toorn van God moeten doorleven.

Wie door Gods Geest aan zichzelf wordt ontdekt, gaat het belijden: dat heb ik verdiend. Gewillig gaat Christus deze weg. Maar niet met het grootste gemak! Zijn gevoelige, zuivere ziel huivert zeer. Is dan Zijn verzoek aan deze discipelen om met Hem te waken niet begrijpelijk? Hij had hen toch uitgekozen om mét Hem te zijn? Maar zie eens: ze slapen! Waar blijven ze met hun mooie woorden?

Wat blijkt hier hoe diep wij gevallen zijn. En we gevoelen het gewicht van de zonde niet. Daar waar op een steenworp afstand de toorn van God zich laat gevoelen, doen wij onze ogen dicht. Een slapende kerk bij een lijdende Jezus. Dat wil ons diep verootmoedigen. Wat zijn wij vleselijk, verkocht onder de zonde.

Och, ook ik had nog niet één uur met Hem kunnen waken. De Borg waakt zonder Zijn kerk. Maar juist in het feit dat de Heere Jezus het alleen doet, ligt nu de redding van de Zijnen. Hij waakt hier als Borg: zonder Zijn kerk, vóór Zijn kerk. Hij voldoet de kosten aan Zijn Vader. Wij leveren daar geen enkele bijdrage in. Maar daar ligt nu juist de ruimte in!

Omdat er van ons niets meedoet, kan de grootste zondaar zalig worden. Nu hoeft u niet meer te zeggen: "ik ben te slecht." Of: "ik moet geestelijk toch eerst een beetje opknappen." Vergeet dat eens en

voor altijd. U knapt nooit op in uzelf. U knapt alleen maar áf, op uzelf. Erkent u dat? Zie, nu komt Jezus naar u toe en Hij verkondigt het u, ja, Hij legt Zichzelf aan úw hart: “Ik waakte toen u sliep. En in Mijn waken nam Ik uw plaats in. Ik heb volkomen genoeg gedaan aan alle rechten van Mijn Vader.”

Zie nu op Hem! Om het tot uw verwondering te zeggen: “voor mij, voor mij.” Christus wil niets liever dan u en mij behouden van de toorn. Het zal Hem een eer zijn, het zal Hem een vreugde zijn om u te ontvangen, wanneer u met al uw zonden neerknielt voor Hem. Ook met uw slaperigheid en met uw gebrek aan waakzaamheid.

Lezer: houdt u Hem alléén over? Dat is genoeg.

Boekbespreking

Getuigen van Christus

Portretten van christelijke gereformeerde predikanten door ds. H. van der Ham

Vanaf 1892 is er altijd belangstelling geweest voor de Schriftuurlijk bevindelijke prediking in de Christelijke Gereformeerde Kerken. In dit boek vindt u portretten van predikanten die voor velen tot zegen zijn geweest: J.J. van der Schuit, G. Blom, G. Hamstra, D.J. Klein Onstenk en P. Beekhuis. Ook de eerste twee zendelingen komen aan de orde: M. Geleijnse en A. Bikker. Zijn verrichtten, namens onze kerken, pionierswerk op Sulawesi. God zegende hun arbeid.

Het boek leest vlot en is helder van inhoud. Je ontdekt verscheidenheid en verbondenheid. Verbondenheid vanuit de Bijbelse boodschap: een rijke Christus voor een arme zondaar en hoe die beiden bij elkaar komen. In een opzien tot hun Zender hebben deze dienstknechten geestelijk leiding mogen geven aan jongeren en ouderen. Van alle predikanten zijn een aantal overdenkingen opgenomen. Ook van hun prediking wordt een en ander weergegeven. Sprekende foto’s geven het boek iets extra’s. We zijn de auteur dankbaar voor dit boek.

A. Kok

Hooglied 3: 1-5

Ds. M.J. van Keulen

De Bruidegom gemist

Het liefdeslied waar hoofdstuk drie mee begint bezing het liefdesverlangen van de bruid. De dichter neemt ons mee naar de slaapkamer waar de bruid op haar bed ligt. Sommige uitleggers verklaren dat het hier om een droom van de bruid gaat waarin ze tot de ontdekking komt dat de Bruidegom weg is. Of ze droomt of daadwerkelijk wakker wordt; ze ontdekt de lege plaats naast haar. 'Op mijn bed zocht ik in de nachten Hem Die ik innig liefheb'. Letterlijk: Die mijn ziel liefheeft.

De bruid zocht Hem maar vond Hem niet. Het klinkt schrik door in deze woorden. Daarbij valt op dat er gesproken wordt over 'nachten'. De dichter gebruikt hier een meervoud omdat het niet gaat over één nacht maar over het leven van de bruid. Ze is de Bruidegom kwijt in haar leven. Mensen kunnen elkaar kwijtraken. In relaties en huwelijken kan verwijdering ontstaan. Contact en communicatie verdwijnen. Een donkere periode in het leven. Dan kan de paniek toeslaan wanneer je de ander niet kan vinden, niet kan bereiken.

De bruid mist de bruidegom. Ze is tot de ontdekking gekomen dat ze Hem kwijt is. Gelukkig wel zou je kunnen zeggen. Want als we die ander niet missen, als we ons weer zouden omdraaien in bed om rustig verder te slapen met de gedachte dat het wel goed zou komen, dan wordt de verwijdering alleen maar groter. Zo kan er ontkend worden dat er verwijdering is gekomen. Dat het nacht is in je leven. Wat is het belangrijk dat onze ogen opengaan en het gemis ook ervaren wordt.

Ook hier zien we die diepere laag die we telkens tegenkomen in het Hooglied. De bruid als beeld van de gelovige die de Bruidegom, de Heere Jezus Christus mist. Er is verwijdering ontstaan. In de eerste plaats vanwege onze zonden, onze lauwheid en ons gemakzucht. Omdat wij Hem de rug hebben toegekeerd en steeds van Hem afdwalen. Onze prioriteiten lagen ergens anders. Geen tijd voor Bijbellezen en gebed. De verborgen omgang, het van hart tot hart spreken verdween.

Wat een genade wanneer er dan net als bij de bruid een gemis ervaren wordt. Dat de schrik toeslaat omdat Christus gemist wordt. Dan rest er niets anders te doen dan voor het eerst of opnieuw op zoek te gaan. Dan is er bekering nodig. Wie geen gemis ervaart zal steeds verder afdwalen. Dan wordt Christus pas gemist wanneer het te laat is en de deur gesloten is. Dan staan we eeuwig buiten waar tandengeknars en geween is.

De Bruidegom gezocht

De bruid staat op en verlaat haar huis om de bruidegom te zoeken. Ze laat alles achter om haar Bruidegom te vinden. Missen doet zoeken. Wie de Heere Jezus Christus mist in zijn leven moet opstaan om te gaan zoeken. Dat betekent dat er prioriteiten gesteld moeten worden. Het vinden van Christus moet topprioriteit worden. Dat houdt in dat we andere zaken los moeten laten. Zaken die eraan hebben bijgedragen dat wij Christus uit het oog verloren hebben.

De bruid gaat heel de stad door. Ze gaat over straten en pleinen maar ze vind hem niet. Zoeken kan soms heel zwaar vallen. Helemaal wanneer gewenst resultaat uitblijft. Het kan moedeloos maken en gefrustreerd. Het kan de vraag oproepen; Is het wel voor mij? Wanneer de Heere Jezus Christus Zich niet direct laat vinden kan het zijn dat de Heere ons beproeft.

Beproeving om ons hart te onderzoeken. Is er sprake van werkelijk verlangen naar Mij? De Heere kan ons zo duidelijk maken dat het geen recht is dat wij Hem vinden. Wij kunnen Hem er niet zelf even bijhalen wanneer het ons past. Hij laat Zich vinden op Zijn tijd. Wat een genade wanneer een mens blijft zoeken. Wanneer hij niet opgeeft. Dat zoeken wil de Heere in ons hart werken door Zijn Geest. Hij trekt met koorden van liefde zoals een magneet een stuk ijzer in beweging brengt. Het is niet uit eigen kracht dat een mens in beweging komt. Het is de trekkende liefde van de Heere Jezus Christus.

Onderweg komt de bruid wachters tegen die haar vinden. Zo kunnen er mensen onderweg helpen zoeken, de weg wijzen. Mensen waaraan vragen gesteld kunnen worden. Onduidelijk is welke rol de wachters in dit gedeelte hebben gehad. Belangrijk is dat wij mensen onderweg nodig hebben. Wij moeten soms onze schaamte of hoogmoed opzij zetten om daadwerkelijk hulp te vragen. Maar de Heere heeft ons aan elkaar gegeven om elkaar tot een hand en voet te zijn.

De Bruidegom gevonden

Nauwelijks is de bruid de wachters voorbijgegaan of ze vindt Hem die ze innig liefheeft. Ze grijpt Hem vast en laat Hem niet meer los. Wat een vreugde wanneer je elkaar zo vinden mag. Dat je de ander mag vastgrijpen en tegen je hart mag drukken. De bruid vindt haar Bruidegom. Hij laat zich door haar vinden. Wat heerlijk wanneer Christus zich zo laat vinden door wie Hem zoeken. In de stille tijd bij een geopende Bijbel, in de dienst tijdens de preek, op vereniging of Bijbelstudie, in het gesprek met die broeder of zuster.

Dat de Heere Zich laat vinden in Zijn Woord. Dat Hij Zich openbaart en uw hart met blijdschap vervuld wordt. Hoe mooi wordt dan beschreven hoe de bruid Hem vastgrijpt en niet meer loslaat. Je ziet het wel eens als mensen elkaar weer terugvinden. Ze laten elkaar niet meer los. Aan de ene kant de angst om opnieuw te verliezen en aan de andere kant de opluchting en vreugde van het terugvinden. Dan staat er iets wat onze wenkbrauwen misschien doet fronzen: ‘tot ik Hem gebracht had in het huis van mijn moeder, in de binnenkamer van haar die mij gebaard heeft’.

Het huis van haar moeder wijst op het eerste begin, op de eerste ontmoetingen met Hem. Het wijst op de eerste liefde voor Hem. Het doet ook denken aan Izaäk, hoe hij Rebekka bracht in de tent van zijn moeder Sara. Het is een veilige plek. Terug naar de eerste liefde. Zoals daar in Openbaring twee over wordt gesproken tegen de gemeente van Efeze die haar eerste liefde is vergeten. De bruid heeft haar eerste liefde teruggevonden en wil Hem niet meer verliezen. Ze brengt Hem in het huis van haar moeder en hangt nu als het ware een bordje bij de deur, niet storen.

Kennen we dat in ons geestelijk leven, dat bordje niet storen? Hangen we het op als we bidden, als we Bijbellezen, tijdens de diensten? Niet storen want ik ben met mijn Bruidegom samen. Hij is mijn eerste liefde, mijn eerste prioriteit.

De bruiloftsstoet 6-11
Het tweede deel van hoofdstuk drie is een lied over een bruiloftsstoet die in aantocht is. De Bruidegom laat Zijn bruid ophalen. We zien hoe Salomo zijn bruid Sulamit vanaf het platteland van Juda naar Jeruzalem laat brengen. Dat is een weg die vanuit het noordoosten door de woestijn loopt. Beeldend wordt beschreven dat de stoet eraan komt. Er wordt als het ware gewezen door de dochters van Jeruzalem die in de verte het woestijnstof zien opstuiven als zuilen van zand. Er wordt gevraagd wie daar uit de woestijn komt.

Een wolk van mirre en wierook en allerlei geurige kruiden wijzen erop dat de bruid zich mooi heeft gemaakt. Ze vindt het heerlijk om tot de bruiloft te gaan. Ze heeft de Bruidegom lief. Dit beeld laat iets zien van hoe de Heere Zijn bruidsgemeente op laat halen voor de bruiloft van het Lam. Ze komt dwars door de woestijn van het leven. Ze verlangt ernaar om naar de bruiloft te gaan, ze heeft zich voorbereid.

In vers zeven komt de bruid weer aan het woord. Ze vertelt dat ze in een draagstoel zit. Niet zomaar een draagstoel maar de koninklijke draagstoel voor Salomo. En daaromheen zestig helden uit de helden van Israël. Een elite korps, zwaar bewapend om haar te beschermen. Want de woestijn is een plaats vol gevaren, vol wilde dieren en overvallers. In het Bijbelboek Richteren lezen we dat Simson dertig metgezellen had die hem begeleiden rond de bruiloft. De bruid kreeg het dubbele aantal en het zijn Israëls beste soldaten. Wij zouden zeggen, het korps commandotroepen.

De bruid beschrijft vervolgens hoe de draagstoel eruitziet. Hij is gemaakt van het hout uit Libanon. Het hout van de cederbomen, duurzaam en sterk hout. De stijlen zijn gemaakt van zilver en de leuning van goud. De zitting van roodpurper. Kosten nog moeiten zijn gespaard bij de bouw van deze draagstoel. Gemaakt door de dochters van Jeruzalem in dienst van de koning, in zijn opdracht.

Hierin mogen we een afspiegeling zien hoe de hemelse Bruidegom zijn bruidsgemeente ophaalt. Hoe de bruid beschermd wordt. Beschermt door Gods krachtige helden, door Gods engelen, uitgezonden opdat de Zijnen de zaligheid zullen beërven. We vergeten wel eens dat er een strijd gaande is in de hemelse gewesten, een strijd om uw en jouw ziel. Strijd tussen de duivel en zijn handlangers en de hemelse legerscharen.

We zien hoe de bruid gedragen wordt in de koninklijke draagstoel. Ook daarin zien we weer die diepere laag. Het hout van de cederbomen uit Libanon. Sterk, vast en onbreekbaar. Zo wordt de bruid gedragen in het verbond van God. Het nieuwe testament in Zijn bloed. Gods verbond dat vast en onbreekbaar is. Onveranderlijk, de draagstoel van Gods verbond, van het nieuwe verbond in Jezus' bloed en de verkiezing van de Vader breekt nooit. Die garandeert eeuwige trouw. Zo vast en zeker.

Wat een vastheid voor de mens die mag pleiten op Gods beloften en verbond. De bruid is van zichzelf zo zwak en onvast, zo ontrouw. Maar gedragen door Zijn trouw, Zijn liefde en genade. De draagstoel blinkt verder van zilver en goud en roodpurper. Het is blinkend van Gods goedheid en genade. Het laat het liefdeswerk van Christus zien. Zijn vernedering en verhoging. Zijn lijden, sterven en opstanding. Hoe Hij zit aan Gods rechterhand. Alles blinkt van liefde en rijkdom, goedheid en genade.

En dan klinkt daar tot slot het elfde vers: ‘Ga naar buiten en zie, dochters van Sion, koning Salomo met de kroon waarmee zijn moeder hem kroonde op de dag van zijn bruiloft, ja, op de dag van de blijdschap van zijn hart’! De bruid neemt het woord en spreekt tot de dochters van Jeruzalem. Dat zijn de inwoners van Jeruzalem die geen bruid zijn. Die hebben de koning geholpen om die prachtige draagstoel te maken. En nu zegt de bruid tegen hen: Ga naar buiten en zie…

Kijk dan toch en zie, de koning, zie Salomo mijn bruidegom. Zie hij heeft de kroon op zijn hoofd. De kroon die hij heeft gekregen van zijn moeder, Bathseba. De kroon, het teken van zijn koningschap. De kroon het teken van zijn overwinning, de overwinning op al zijn vijanden. We zien de bruid als het ware wijzen. Is hij niet mooi, is mijn bruidegom niet de heerlijkste, machtigste, krachtigste van allemaal. Je voelt wel aan hoe vol ze is van haar bruidegom.

En ook hier weer dat beeld van Christus met Zijn bruidsgemeente. We zien hier de bruid, de gemeente, de gelovige die wijst en roept; Ga naar buiten en zie… Zie de Koning, zie Koning Jezus. Zie Zijn kroon, Hij heeft alle macht gekregen in hemel en op aarde. Op aarde kreeg Hij een doornenkroon opgedrukt. Zo werd Hij verwond en geslagen, vernederd. Die doornenkroon heeft Zijn bloed eruit geperst. Zo liet Hij Zich kronen.

Maar Zijn Vader in de hemel heeft Hem verhoogd. Gekroond met heerlijkheid en eer. Hem aan Zijn rechterhand geplaatst om te beheren alle hemelse schatten en gaven. Hij is Koning in eeuwigheid. Hij regeert en deelt uit. Hij heeft de overwinning behaald, de dood, de duivel verslagen. Zie dan toch, de Koning met Zijn kroon, o dochters van Jeruzalem. Iedereen die wel met Hem bezig is maar Hem nog niet persoonlijk kent, zie de Heere Jezus Christus, hoe Hij Koning is en overwinnaar.

Wijzen op Christus, wijzen op Koning Jezus is dat niet de opdracht die de bruid heeft. Als u Hem zo heel persoonlijk hebt leren kennen als uw Verlosser, uw Koning roept en wijst u dan ook: Ga naar buiten en zie…

Gespreksvragen

1. Welke oorzaken zijn er waardoor wij het contact met Christus missen? Kent u dit gemis ook persoonlijk?
2. Wat betekent het dat de Heere ons kan beproeven met Zijn afwezigheid? Hoe blijft een mens Christus zoeken? Welke valkuilen kan een mens daarbij tegenkomen?
3. Wanneer Christus onze eerste liefde is, hoe blijven wij dan bij onze eerste liefde? Kent u persoonlijk de vreugde van het vinden van Christus?
4. De bruid komt dwars door de woestijn. Wat ervaart u van deze woestijnreis in uw eigen leven?
5. Wat leert het ons dat de Bruidegom Zijn bruid met zoveel bescherming en heerlijkheid laat halen? Kent u de strijd die gestreden wordt om uw ziel?
6. Op welke wijze wijst u anderen op Christus?

Gelijkenissen in Lukas (6)

Ds. C.P. de Boer

De gelijkenis van de boze wijngaardeniers

Vlak voor Zijn lijden, sterven en opstanding vertelt Jezus voor de laatste maal een gelijkenis. Deze gelijkenis is onder ons bekend als de gelijkenis van de boze wijngaardeniers.

Jezus vertelt een gelijkenis niet zomaar, dat is inmiddels langzaam maar zeker duidelijk geworden. Hij verkondigt een gelijkenis altijd naar aanleiding van een gebeurtenis, vraag of als onderdeel van zijn prediking. In dat laatste geval – onderdeel van zijn prediking – formuleert de gelijkenis de kernboodschap nog een keer en fungeert tegelijkertijd als de toepassing van Jezus´ preek op Zijn hoorders. De sleutel voor een gelijkenis ligt dus altijd buiten de gelijkenis in een situatie, voorval, preek of zoals nu een belangrijk moment.

Moment
Jezus vertelt de gelijkenis van de boze wijngaardeniers in een van die dagen (Lukas 20,1). Met deze tijdsaanduiding verwijst Lukas naar de dagen voorafgaande aan het laatste Pascha dat Jezus hier op aarde viert. Aan de vooravond van dit feest wordt Hij gekruisigd, gedood en begraven. Tijdens het Pascha staat hij op de derde dag op uit de doden.

Ook is de plaats waar Jezus deze gelijkenis vertelt van belang om de betekenis van deze gelijkenis te verstaan. Jezus verkondigt deze gelijkenis in Jeruzalem, op het tempelplein (Lukas 20,1). De tempel is het huis van Jezus´ Vader, Gods paleis. Vanaf de berg Sion regeert Israëls God over hemel en aarde. Gods Zoon vertelt deze gelijkenis dus, terwijl Hij thuis is bij Zijn Vader.

Naast het moment en de plaats is ook het publiek van groot belang om de betekenis van de gelijkenis te begrijpen. Jezus vertelt deze gelijkenis aan de overpriesters, schriftgeleerden en oudsten. Zij behoren tot het personeel van de tempel, hebben daarin een onderscheiden taak en functie en bemiddelen zo tussen God en het volk. Zij verzorgen de dienst der verzoening in het brengen van offers aan God en het ontvangen van gaven voor God. Tevens zegenen zij in Naam van de Heere het volk, onderwijzen jong en oud in het onderhouden van Gods gebod en gaan voor in de dienst der gebeden. Kortom: zij vertegenwoordigen de Heere onder het volk en het volk voor Gods Aangezicht.

Vraag
Tot slot, de concrete aanleiding voor het vertellen van deze gelijkenis is een directe vraag aan Jezus van de kant van de schriftgeleerden, overpriesters en oudsten, de verantwoordelijken van Gods tempel. Zij vragen aan Jezus van wie Hij de volmacht, dat is: bevoegdheid, ontvangen heeft om het tempelplein schoon te vegen (Lukas 19,45-48 en 20,2). Zij stellen die vraag niet vanuit onbevangenheid, maar vanuit verwijt en opgekropte woede. Jezus beantwoordt die vraag niet direct, maar stelt ze met een wedervraag voor het blok. Hij vraagt hen in Wiens Naam Johannes de Doper gedoopt heeft? In Gods Naam (de hemel) of in de naam van een mens (Lukas 20,4)?

Jezus wedervraag brengt hen in ernstige verlegenheid. Als ze erkennen dat Johannes van God het volmacht ontvangen heeft om te dopen, weten ze nu al wat Jezus´ vervolg-

vraag zal zijn: waarom hebben jullie hem dan niet geloof (Lukas 20,5)? En als ze de voorloper zouden geloven, geloven ze ook de door hem aangekondigde Koning, Jezus uit Nazareth. Dat nooit! Echter, als ze op Jezus´ vraag antwoorden dat Johannes op last de mensen gedoopt heeft, keert het volk tegen hen. Die geloven namelijk dat Johannes een door God gezonden profeet is geweest (Lukas 20,6). En daarom kiezen ze voor neutraliteit (Lukas 20,7-8). Die geveinsde neutraliteit ontmaskert Jezus met de gelijkenis van de boze wijngaardeniers.

Samenvattend: een concrete vraag, een bijzonder moment, een unieke plaats, en een halfslachtige houding en het adres voor deze gelijkenis vormen samen de sleutel voor de uitleg van de gelijkenis van de boze wijngaardeniers.

Wijngaard
Jezus´ keus voor het voorbeeld van een wijngaard kan ons verrassen. Binnen de tempelmuren ligt geen wijngaard. Ook niet binnen de muren van de stad Jeruzalem.

Toch herkennen de geestelijke leiders direct de achtergrond van dit beeld. In Jesaja 5,1-7 vergelijkt de Heere land, stad en tempel met een wijngaard. God heeft de plaats voor deze wijngaard uitgekozen, de grond bereid, de wijngaard aangelegd, ommuurd en van al het benodigde voorzien. Tot slot heeft Hij de wijngaard aangelegd en tot in alle puntjes verzorgd. In de oogsttijd betreedt de grote Wijngaardenier Zijn wijngaard met gespannen verwachting. Voor Hem is het geen vraag of Zijn wijngaard vrucht draagt, maar hoeveel vruchten Hij kan oogsten. Gelet op Zijn kunde, inspanning, zorg en liefde is deze hooggespannen verwachting volkomen terecht. Maar dan doet Hij een ontstellende ontdekking: er is vrucht, veel vrucht…. rottende druiven! Was er maar geen vrucht, dan kon de Landman zichzelf geruststellen door nog een jaar geduld te hebben. Hij zou zich dan nog meer moeiten getroosten om Zijn wijngaard extra goed te verzorgen. Maar rottend fruit aan elke wijnstok maakt duidelijk dat alle wijnplanten niet deugen! De wijngaard is hopeloos verloren.

Jesaja verkondigt deze gelijkenis aan de vooravond van de verwoesting van land, stad en tempel en de wegvoering van Jeruzalem. God komt onherroepelijk met Zijn gericht!

Eigenaar
Eeuwen later staat Jezus op het plein van de tweede tempel in een herbouwd Jeruzalem. Hij baseert Zijn gelijkenis op Jesaja 5,1-7, het lied van de wijngaard. Alleen de tekstkeus van de Zaligmaker doet het ergste vermoeden. In Zijn preek past Jezus de gelijkenis van Jesaja 5 aan en concretiseert die op onderdelen. De gelijkenis begint alledaags met de opmerking dat iemand een wijngaard aanlegt, verhuurt en naar het buitenland afreist.

Ook in Jezus´ tijd werd het verhuren van een wijngaard goed geregeld. Schriftelijk werden afspraken gemaakt, waarin beide partijen beloven zich te zullen houden. Volgens afsprak stuurt de eigenaar in de oogsttijd een knecht tot de pachters om het afgesproken deel van de wijnoogst op te halen (Lukas 20,10). De pachters slaan hem echter in elkaar. Dat overkomt ook de andere knechten die gestuurd worden, sterker nog de aard van de mishandelingen verergeren per keer. De laatste knecht wordt zwaar mishandeld en de wijngaard uitgegooid. Meer dood dan levend keert hij terug tot zijn meester.

Je kan je afvragen wat deze eigenaar bezield

om zoveel knechten te sturen. U en ik hadden er allang een eind aangemaakt, toch? Deze eigenaar zendt knecht na knecht. Onderschat de man de ernst van de situatie? Weegt voor hem de winst van de wijngaard zwaarder dan het leven en de gezondheid van Zijn knechten? Door het oproepen van dit soort van vragen, vestigt de Heere Jezus de aandacht op de eigenaar van de wijngaard. Wie is hij eigenlijk?!

Dwaasheid

Jezus verlegt dus de aandacht van de wreedheid van de pachters naar het geduld en de welwillendheid van de eigenaar van de wijngaard. Meerder keren zendt hij een knecht (´wederom´). Wanneer hij de vraag stelt: Wat zal ik doen (Lukas 20,13)?, volgt er een ander antwoord dan in Jesaja 5,4. In deze oudtestamentische gelijkenis introduceert deze vraag Gods oordeel over Israël. In Lukas 20 leidt deze vraag tot een onverwacht, maar daarom niet minder schokkend antwoord: ´Ik zal mijn geliefden zoon zenden; mogelijk dezen ziende, zullen ze hem ontzien (Lukas 20,13).

Wat een verbijsterend antwoord! Naïef vindt u niet? Na alles wat zijn knechten is overkomen, alle mishandelingen, al het onrecht om nog niets eens te spreken over meineed en contractbreuk, mag je verwachten dat het geduld nu toch langzamerhand is opgeraakt. En dan dit? Wat schuilt er achter deze dwaasheid?

De eigenaar van de wijngaard ontkent de normaliteit van het kwaad. Voor hem is het kwaad niet normaal, in die zin: dat dit kwaad van de ene kant vanzelfsprekend op enig moment ook kwaad van de andere kant oproept. Nee, hij beantwoordt kwaad met liefde. Die liefde verklaart de dwaasheid van het Evangelie van de gekruisigde Christus. Hij zendt Zijn Zoon.

Niveau

Hier tilt Jezus op verschillende manieren deze gelijkenis op een hoog niveau. Allereerst doordat onder Zijn gelijkenis de gelijkenis van Jesaja 5 schuilgaat. Die gelijkenis gebruikt Jezus als vergelijking tussen de ene wijngaard in Jesaja 5 en de andere wijngaard in Lukas 20. Met beide wijngaarden wordt Israël bedoeld. Naast een vergelijking is er vervolgens ook sprake van een tegenstelling wat betreft de reactie van de Wijngaardenier. In Jesaja 5 besluit de Landman de wijngaard te verwoesten. In Lukas 20 zendt Hij Zijn Zoon.

Daarmee stuiten we op de derde manier, en dat is een verschil dat Jezus aanbrengt. In Jesaja 5 is er geen sprake van pachters, maar wordt de complete wijngaard verantwoordelijk gesteld voor de misoogst. Hier zijn de pachters verantwoordelijk voor het inhouden van de oogst. Dat wil zeggen: zij houden de oogst voor zichzelf en ontzeggen daarmee het recht van de Eigenaar op Zijn wijngaard. Die keus is hun verantwoordelijkheid.

Tot slot, de Eigenaar kan niet geloven dat de boosheid van de pachters duister van aard is, dat zij zich aan het leven van Zijn Zoon zullen vergrijpen. Dit motief in deze gelijkenis legt de banaliteit van het kwaad open. Zonde is niet goed te verklaren, niet te verdedigen, maar het raadsel van het kwaad kan en mag nooit begrepen worden! Zonde is en blijft onbegrijpelijk, omdat zonde zich richt tegen een goeddoend en barmhartig God.

Hoeksteen

Nu de Zoon van de Eigenaar is vermoord, is het kwaad ten volle geschied. In opdracht van de Eigenaar worden de moordenaars van Zijn Zoon gepakt, gestraft en gedood (Lukas 20,16). Op dit moment tilt de Zalig-

maker de gelijkenis nogmaals op een hoger niveau. Dat gebeurt nu met behulp van twee oudtestamentische citaten. De eerste is afkomstig uit Psalm 118,22 (Lukas 20,17), de tweede uit Jesaja 8,15 (Lukas 20,18).

Met deze twee Schriftcitaten verklaart Jezus de grondhouding van de Schriftgeleerden, overpriesters en oudsten, de bouwers van de tempel. Zij verwerpen de Hoeksteen van Gods tempel. Echter, deze Steen is door God uitverkoren en wordt tot het fundament van Zijn huis gelegd. Op deze Hoeksteen vallen zij straks ter pletter, Gods Zoon zal hen vermorzelen (Lukas 20,18).

In het maken van deze toepassing aan de hand van de Schrift identificeert Jezus Zichzelf met de Zoon van de Wijngaardenier, de overpriesters, oudsten en schriftgeleerden met de pachters en het Israël met de wijngaard. Door Gods verkiezend handelen wordt Hij straks Israëls Hoeksteen. Door Zijn verwerping door de tempelbouwers realiseert God de volvoering van Zijn raad. God maakt hier verwerping dienstbaar aan Zijn verkiezing. Zo bewijst Hij Zijn soevereiniteit.

Tot slot, we bereiken nu het laatste en hoogste niveau van deze gelijkenis. Deze gelijkenis vertelt niet over de Zoon, maar wordt verteld door de Zoon. Met het vertellen van deze gelijkenis bezegelt Hij Zijn eigen dood (Lukas 20,19). Dat doet Hij bewust, gewillig en uit liefde. Uit liefde tot Zijn Vader die Hem gezonden heeft naar deze wereld. Uit liefde tot deze wereld die Gods Zoon niet heeft aangenomen. Uit liefde tot Israël die Gods Messias niet erkent. Liefde, onbegrijpelijke, eeuwige en eenzijdige liefde. Die liefde kan en wil de dragende grond van uw en zijn bestaan zijn. Rust uw leven al op deze vaste Rots van ons behoud?

Gespreksvragen

1. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen Jesaja 5,1-7 en Lukas 20,9-19?
2. Wat de Eigenaar van de Wijngaard in Jesaja 5 en de Eigenaar van de wijngaard in Lukas 20 met elkaar verbindt is liefde. In Jesaja 5 zingt de Eigenaar een liefdeslied, in Lukas 20 zendt de Eigenaar Zijn Zoon (vgl. Johannes 3,16). Leg de overeenkomst en het verschil tussen beide Schriftgedeelten uit. Wat zeggen die overeenstemmingen en verschillen over God die Zich in Oud en Nieuwe Testament openbaart?
3. Gods Zoon verkondigt deze gelijkenis aan de vooravond van Zijn lijden, sterven en opstanding. Wat zegt Hij hiermee over Zichzelf in het licht van de aanstaande gebeurtenissen?
4. Werk het verband tussen deze gelijkenis en de prediking van Gods gericht vandaag in het midden van uw gemeente verder uit en maak die uitwerking concreet.
5. Psalm 118 behoort tot het zogenaamde Hallel, de bundel Psalmen die tijdens Pascha in de tempel en thuis gezongen werden. Waarom citeert Jezus deze psalm zo vaak en wat zegt dit over de uitkomst van deze gelijkenis?

Nieuws uit Veenendaal

A. Kok

Geachte broeders,

Wanneer ik dit schrijf schijnt de zon al een aantal dagen volop. Daar kun je van genieten. De dagen lengen en langzaam maar zeker komen de lentebloeiers weer tevoorschijn. Dat kunnen wij mensen niet voor elkaar krijgen. We zien ook hierin de hand van de grote Schepper. Hij bestuurt en regeert alle dingen. Ook uw en mijn leven. Ook het grote wereldgebeuren loopt Hem niet uit de hand. We houden ons bezig met het onrustige kerkelijke en wereldlijke gebeuren. Maar wanneer we het boek Openbaringen naast de krant leggen, kunnen we lezen dat het alles moet gebeuren. Laten we letten op de tekenen voorafgaand aan de wederkomst van de Heere Jezus Christus. Laten we maar niet vergeten dat de Heere regeert!

Beste broeders, het vergaderseizoen 2024/2025 loopt ten einde. We hopen dat u mag terugzien op gezegende avonden. We zijn dankbaar dat een paar verenigingen wat zijn gegroeid. Tijdens de laatste bondsdag zei een broeder uit Putten, dat de beste ledenwerving persoonlijk contact maken en vertellen hoe het op de vereniging toegaat.

Vanuit het bestuur zijn er een paar mededelingen:

1. We leven mee met br. H. Bokhorst vanwege het overlijden van zijn moeder. We wensen de familie Gods troost en sterkte toe.
2. Verder is er gereageerd op de a.s. vacature voor secretaris. Daar zijn we dankbaar voor. In de volgende Saamwerker hopen we u meer te kunnen meedelen.
3. De bondsdag hopen we zaterdag 1 november weer te houden. Ds. B. de Graaf uit Nunspeet hoopt te spreken over: De tijd gewogen en geduid.
4. Is er iemand uit de verenigingen bereid die de website van de mannenbond zou willen beheren/bijwerken. Neem contact op met br. H. Bokhorst. E-mail: *henk.bokhorst@solconmail.nl*

Broeders, en allen die bij u horen, in alles Gode bevolen! En goede gezegende avonden toegewenst!

Een hartelijke groet, namens het bestuur
A. Kok (secretaris)

Mannenbond CGK

Nog even extra aandacht voor:

- *Bondsdag 1 november te Ede*
- *De website: www.mannenbond-cgk.nl*
- *Uiterste inleverdatum kopij voor De Saamwerker nummer 2-2025: zaterdag 10 mei 2025.*

Voor alle data geldt D.V.

Nieuws uit Veenendaal

A. Kok

Wanneer u dit leest zijn we al in de laatste maand van het jaar. Dan gaan we terugkijken en maken we de balans op. Er waren blijde dingen en er waren droevige dingen. Gedachten vermenigvuldigen zijn. Wat u bezig houdt, leg het maar in de handen van de Heere. Ik geef u graag het onderstaande mee:

Om over na te denken
In de afgelopen weken was er volop tijd om stil te staan bij alles wat er om ons heen gebeurt. Ineens ben je ook iemand die is stilgezet en bewust bent van de kwetsbaarheid van ons mensen.

Voor ons allemaal geldt dat we leven in het hier en nu. We denken toch allemaal vaak aan morgen. Zeker als je ziek bent, in moeilijke omstandigheden verkeert, hoort van alle oorlog en geweld om ons heen. We leven in onzekere tijden. We lazen een prachtige korte bemoediging die ik u graag wil meegeven als troost en ondersteuning voor het leven van elke dag.

Morgen
Morgen is voor ons verborgen,
u en ik
wij weten niet
wat de dag van morgen biedt.
Maar Hij, Die 't heelal omspant,
houdt ook " morgen "
in Zijn hand.

We mogen terugzien op een goede bondsdag. Het was even wennen aan een andere opzet en ook het gehouden onderwerp door br. L. Snoek gaf stof tot nadenken en nabespreking.
Fijn, dat u er was!

Broeders, en allen die bij u horen, in alles Gode bevolen! En goede gezegende avonden toegewenst!

Het bestuur wenst u en de uwen gezegende kerstdagen toe en Gods zegen voor het jaar A.D. 2025.

Mannenbond CGK

Een hartelijke groet, namens het bestuur
A. Kok (secretaris)

Nog even extra aandacht voor:
- *De website: www.mannenbond-cgk.nl*
- *Uiterste inleverdatum kopij voor De Saamwerker nummer 1-2025: zaterdag 15 februari 2025.*

Voor alle data geldt D.V.

Boekbespreking

Evenwicht
vol levenskracht,
door dr. David H Kranendonk

Dit boek biedt een inleiding in het theologisch gedachtegoed van drie hoogleraren die in de 20e eeuw de Theologische School in Apeldoorn hebben gediend. Drie verschillende mannen, die elk met hun eigen benadering verlangden recht te doen aan het spreken van en over God. Het gaat om J.J. van der Schuit, G. Wisse en L.H. van der Meiden.

In hun theologiseren zochten ze ernaar om recht te doen aan twee polen die tegenovergesteld lijken te zijn: de vaste objectiviteit van de HEERE en Zijn Woord, en de subjectieve toepassing van deze waarheid in het hart van gelovigen door de Heilige Geest. De spanning die deze verhouding met zich mee kan brengen, was voor deze hoogleraren niet een hindernis maar juist een stimulans.

In het doordenken van Gods waarheid komt naar voren dat deze twee kanten ten diepste een diepe Bijbelse eenheid vormen. De behandelende onderwerpen en vraagstukken zijn voor de kerk van de 21e eeuw niet minder relevant. In deze handzame studie is ook aandacht voor de kerkhistorische achtergrond van de hoogleraren en de praktische gevolgen die hun theologie voor hun prediking had. Neem kennis van dit boek. ‘Ons kerkelijk heden kan slechts in het licht van het verleden worden verstaan, opdat de huidige en de komende generaties goed weten, wat het betekent Christelijk Gereformeerd te zijn’. (uitspraak van ds. J.C. Maris in 1953)

Dr. Kranendonk is hoogleraar in Grand Rapids en predikant in de Free Reformed Churches of North America. Het boek is vertaald door ds. J. van Limbeek te Oud-Vossemeer.

A. Kok

Jaarverslag 2023/2024 Chr. Geref. Mannenbond

A. Kok

De tijd waarin u en ik leven is een heel onrustige tijd. In de wereld, in Nederland en ook binnen de kerken is er veel aan de hand. De onrust is groot. Wat is het dan een wonder dat we in de afgelopen tijd als mannenverenigingen weer regelmatig konden samenkomen. Themadagen en districtsavonden mochten ook gehouden worden.

We zijn de HEERE dankbaar dat de bondsdag op zaterdag 4 november 2023 in Ede gehouden kon worden. Ds. A. Th. van Olst sprak over het onderwerp 'Als bidden moeilijker wordt'. De opkomst was verblijdend. Op D.V. zaterdag 2 november 2024 hopen we weer onze bondsdag houden. De heer L. Snoek zal dan spreken over het onderwerp: 'Verliezen is winnen'.

Ons blad *De Saamwerker* mocht regelmatig verschijnen. Het is altijd een hele inspanning om scribenten te vinden voor de schetsen. Maar tot nu toe is het toch altijd weer goed gekomen.

De website van de mannenbond proberen we zo veel mogelijk up-to-date te houden.

Er zijn meerdere verenigingen die te maken hebben met een dalend ledental. De vergrijzing slaat behoorlijk toe. Deze zorg blijft. We leggen het maar voor de HEERE neer. Momenteel zijn 33 verenigingen aangesloten bij de bond. Deze verenigingen tellen totaal 414 leden.

Het bestuur van de mannenbond komt twee keer per jaar bij elkaar. We vergaderen altijd in Veenendaal. De vergaderingen verlopen altijd in een fijne sfeer. Br. C.J. Mook uit Veenendaal heeft zijn plaats binnen ons bestuur mogen innemen.

Hij voelt zich thuis binnen de kring der broederen. Helaas gaat ds. G.J. Post ons bestuur verlaten. Vanaf 2014 heeft hij een gewaardeerde plaats binnen het bestuur. We zijn hem veel dank verschuldigd en wensen hem Gods zegen toe persoonlijk, in zijn gezin, gemeente en binnen de synode. Het bestuur besloot de vacature niet op te vullen. Onze voorzitter, ds. C.J. Droger, heeft zich herkiesbaar gesteld. Daar zijn we dankbaar voor.

Er zijn goede contacten met anderen mannenbonden en met onze vrouwenbond.

Aan het einde van dit korte jaarverslag wens ik alle mannenverenigingen die bij onze bond zijn aangesloten de zegen van de HEERE voor het nieuwe seizoen toe.

Met een hartelijke broedergroet,

A. Kok, secretaris

BOND VAN CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE MANNENVERENIGINGEN IN NEDERLAND

Secretaris: A. Kok
Regentesselaan 66
3905 GX Veenendaal
Tel. 0318-529646
e-mail: akok@kliksafe.nl

Aan Zijne Majesteit Koning Willem-Alexander,
Paleis Noordeinde,
Postbus 30412,
2500 GK 's Gravenhage.

Veenendaal/Ede, 2 november 2024.

Majesteit,

De Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen houdt vandaag in de kerk 'De Tabernakel' te Ede zijn jaarlijkse Bondsdag. Het thema van deze Bondsdag is: "Verliezen is winnen. Wat Christus met mijn ego doet om diepte aan te brengen in mijn geloof en mijn spreken over het geloof".

Tijdens deze Bondsdag willen wij, ook nu weer, onze hartelijke verbondenheid uitspreken met het Huis van Oranje.
U bent Koning 'bij de Gratie Gods'. Op u rust een grote verantwoordelijkheid om leiding te geven aan ons land in een periode waarin zich tal van complexe problemen voordoen, in de wereld, in Europa maar ook in ons eigen land. Er is sprake van een ongekende politieke en maatschappelijke onrust en polarisatie. Het werd ook door u genoemd, op 17 september, in de door u voorgelezen Troonrede. Het is onze overtuiging dat alleen in een leven overeenkomstig het onfeilbare Woord van God, de Bijbel, Gods zegen is te verwachten.

Op 23 maart 1997 mocht u in de Kloosterkerk te Den Haag geloofsbelijdenis afleggen. U ontving als persoonlijke tekst Filippenzen 1 vers 9: 'En dit bid ik dat uw liefde nog steeds overvloediger wordt in kennis en alle fijngevoeligheid'. Het gaat hier om een liefde die doorstraalt in een persoonlijk kennen van Gods wil in Christus en uitstraalt in ons handelen. Dat wij in staat gesteld worden om goede beslissingen te nemen in allerlei moeilijkheden en vraagstukken die op u afkomen. Majesteit, verwacht het maar van de Koning der koningen.

U mag zich verzekerd weten van ons voortdurend gebed voor U. Dat is ook onze opdracht, want er staat in 1 Timotheüs 2 vers 2 dat we voorbede hebben te doen voor koningen en allen die hooggeplaatst zijn.

Van harte wensen wij U wijsheid en Gods zegen toe, voor U persoonlijk bij de uitoefening van uw ambt, Uw Huis, gezin en familie.

Met gevoelens van de meeste hoogachting,
namens de Chr. Geref. Mannenbond,

ds. C.J. Droger
voorzitter.

A. Kok,
secretaris.

DIENST VAN HET KONINKLIJK HUIS

De weleerwaarde heer
Ds. C.J. Droger
Voorzitter Bond van Christelijke
Gereformeerde Mannenverenigingen
in Nederland
p/a Regentesselaan 66
3905 GX VEENENDAAL

NO.
24/mwq

'S-GRAVENHAGE
7 november 2024

LOCATIE
Paleis Noordeinde

Weleerwaarde heer,

Op verzoek van Zijne Majesteit de Koning wil ik u en allen van de Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen in Nederland, bijeengekomen op zaterdag 2 november jl. in 'De Tabernakel' te Ede, zijn oprechte dank overbrengen voor de vriendelijke boodschap die hij van u mocht ontvangen.

De uiting van verbondenheid en de welgemeende wensen voor de Koning en zijn familie zijn zeer op prijs gesteld.

Ik hoop dat u kunt terugkijken op een mooie bijeenkomst.

Met gevoelens van de meeste hoogachting,

Drs. J.C. Snoek
Persoonlijk Adviseur van
Zijne Majesteit de Koning en
Hare Majesteit de Koningin

DIENST VAN HET KONINKLIJK HUIS POSTBUS 20412 2500 GK 'S-GRAVENHAGE

De hel en Gods liefde

deel 2

Ds. G.J. Capellen

De hel en Jezus' spreken over de hel
Jezus spreekt vele malen over de hel. Wel 75 keer! Hij doet dat in aangrijpende bewoordingen. Jezus Die met innerlijk ontferming over de schare bewogen was, waarschuwt herhaaldelijk voor de hel. Het is opvallend dat de Heere Jezus- in Wie God Zijn liefde ten volle geopenbaard heeft- met grote bewogenheid over het eeuwige oordeel sprak. Hij spreekt met ernst over het vuur dat wacht voor de goddelozen (Matth. 5:22 en 18:8-9). Overigens geeft Jezus geen gedetailleerde schildering van wat met de goddelozen gebeurt. (Vergelijk hiermee Joodse geschriften die verschillende folteringen melden die na het laatste oordeel worden uitgevoerd). Maar dat wil niet zeggen dat Jezus met het beeld van de poel des vuurs niet de werkelijkheid van het toekomstig oordeel schetst. Dat doet Hij wel degelijk!

De Heere Jezus spreekt in het evangelie van Mattheüs vaak in gelijkenissen over het oordeel. Zo spreekt Hij in Mattheüs 13 over een vurige oven. In Mattheüs 8 en 22 gebruikt Jezus een ander beeld: dat van buitenste duisternis. Hoe kan dat, want deze twee beelden zijn toch tegengesteld aan elkaar? Door deze verschillende beelden te gebruiken, roept Jezus een beeld op van een grote werkelijkheid die voor ons mensen haast niet in woorden te vatten is. Daarom klinken er ook telkens de woorden: daar zal wening zijn en knersing der tanden. Het gehuil geeft uiting aan wat men mist. Het tandengeknars duidt op machteloosheid en wanhoop, maar ook op boosheid en woede. Dit lijden zal nooit ophouden. De bewustheid van Gods toorn is de pijniging van de verdoemden. Hiermee bedoelt Jezus het mislopen van Gods heerlijk Koninkrijk. Dat is eigen schuld! Daarom die wroeging. Eeuwig in de buitenste duisternis zijn dat is eeuwig buiten Gods nabijheid zijn. Buiten de feestzaal van het hemelrijk is de duisternis: de buitenste duisternis is de beroving van de feestvreugde die zo groot is dat het gemis ervan alleen maar als duister kan worden beschreven. Anders gezegd; De buitenste duisternis is de definitieve plaats van oordeel. Alles wat buiten het Koninkrijk van God is, is donker, want God is licht! In Mattheüs 25:46 beschrijft de Heere het lot van de onrechtvaardigen, terwijl de rechtvaardigen het eeuwige leven ingaan. In vers 41 heeft Jezus ook al gesproken over het eeuwige vuur. Er is sprake van een duidelijke scheiding tussen rechtvaardigen en goddelozen. De laatsten krijgen van Jezus te horen: 'Ga weg van Mij!' Is de straf echt eeuwig? Ja want er staat bij zowel het leven als bij de straf hetzelfde bijvoeglijke naamwoord 'eeuwig', zonder einde!

Het krachtige appel van Jezus
Jezus doet een krachtig appel op Zijn hoorders om rechtvaardig te leven! Vanaf het begin van Zijn onderwijs is de aansporing tot bekering aanwezig. In Mattheüs 4:17 begint Jezus met Zijn verkondiging: 'Bekeert u want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen.' Deze oproep tot bekering en tot het tonen van barmhartigheid is van begin tot eind in het Mattheüs evangelie een rode draad in Jezus' verkondiging. Jezus vertelt in Zijn slotonderwijs dus geen

nieuwe boodschap, maar Hij bekrachtigt de boodschap die Hij vele malen heeft verkondigd.

Juist omdat Jezus mensen redden wil, spreekt Hij met ernst over een werkelijkheid die voor ons niet in te denken is. Daarom gebruikt Hij verschillende beelden, zoals vuur en duisternis. Hierin wordt een wereld opgeroepen die ons verstand te boven gaat. Het gaat Jezus erom dat mensen zich bekeren, barmhartig leven en wandelen in het Licht!

Niet verzwijgen

De werkelijkheid van de hel mag daarom niet verzwegen worden. Zeker niet in de prediking. Voor Paulus was het feit dat ieder mens voor de rechterstoel van Christus komt te staan een belangrijke reden om het Evangelie te verkondigen (2 Kor. 5:10-11). God neemt ons leven volstrekt serieus. Zonder geloof en bekering blijven we buiten het Koninkrijk van God. Wee de voorganger die deze dingen ongenoemd laat. Ooit kreeg Ezechiël te horen dat God van zijn hand het bloed zal eisen van de goddeloze die 'in zijn ongerechtigheid' sterft terwijl hij niet door de profeet gewaarschuwd is (Ezech. 3:18; vergelijk Hand. 20:26 en Hebr. 13:17).

Ook in het pastoraat kunnen er momenten zijn waarop we elkaar moeten wijzen op de consequentie van het vasthouden aan verkeerde keuzes. Dat vraagt moed. Pastoraat is niet alleen vertroosten, maar ook vermanen. Het Evangelie is nu eenmaal niet vrijblijvend. Er staan eeuwige belangen op het spel. Dit moeten ook onze jongeren weten. Hier ligt een taak voor catechese en jeugdwerk. Jongeren zijn gebaat bij eerlijkheid en duidelijkheid.

God is liefde

Wellicht zijn er onder u die denken: Is dit de volledige bijbelse boodschap wel? Ik heb nog weinig gehoord over de liefde van God. U hebt gelijk. Er is meer te zeggen, al doet wat er nog gezegd wordt geen afbreuk aan wat reeds ter berde werd gebracht. Gods liefde is van een heel bijzondere kwaliteit. Gods liefde is geheel uniek. Zijn liefde is namelijk heilige liefde. Dat houdt onder andere in dat God niet kan verdragen dat Zijn liefde afgewezen en versmaad wordt. Dr. H. Bavinck merkt terecht op: 'Het is de hoogste liefde die met de zwaarste straffen dreigt.'

We zeggen het wellicht nogal eens onnadenkend: God is liefde. Het is de grote vraag of wij ons dan wel realiseren wat we zeggen. God is liefde. Wat betekent dat?

Dat houdt in dat er liefde in God Zelf is! God is een en al liefde. De Vader, de Zoon en de Heilige Geest hebben elkaar volmaakt lief. God is nooit eenzaam, want Hij heeft Zichzelf lief. De Vader heeft de Zoon en de Heilige Geest lief. De Zoon heeft de Vader en de Heilige Geest lief. De Heilige Geest heeft de Vader en de Zoon lief. Wie kan die volmaakte liefde ooit bevatten?

De liefde van God wordt niet door een mens opgewekt. Zijn liefde is onvoorwaardelijk en onveranderlijk. Als we tot God naderen, moeten we niets meenemen. Onze aangedragen offertjes doen afbreuk aan het volmaakte offer van Christus. De rechtvaardige God vergeeft mensen hun ongerechtigheid, maar zondaren die van harte leren belijden: 'Om Uws Naams wil, HEERE, zo vergeef mijn ongerechtigheid want die is groot'(Psalm 25:10). Die ongerechtigheid vergeeft de Heere alleen

om Jezus' wil. Mag u in het geloof uitspreken: 'Ook voor mij'? Dan zult u God in mateloze verwondering aanbidden. 'Genadige God wat bent U goed, dat U Uw Zoon voor mij aan het kruis liet ophangen. Heere wat is Uw liefde groot!'

Gods liefde voor een verloren wereld
Laten we eens wat nadenken over Gods liefde voor een verloren wereld. In Johannes 3:16 wordt dit treffend vertolkt. ' Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.'

Uit deze tekst blijkt zonneklaar dat God een hart vol liefde heeft. God is liefde d.w.z. dat God Zichzelf altijd onder alle omstandigheden liefheeft. Maar er is meer te zeggen. De liefde van God is geen leeg praatje, maar daad!

God de Vader zendt Zijn eigen Zoon naar een verloren wereld. In het zenden van Zijn Zoon laat God Zijn liefdeshart zien. Hij laat zien dat Hij geen haatgevoelens jegens ons heeft, maar dat Hij vol ontferming op ons neerziet. Hij laat in de kribbe Zijn hart zien. Daar in dat Kind laat Hij Zijn ondoorgrondelijke liefde zien. Hij komt heel dicht bij ons, zo dicht dat Hij Zijn Zoon mens liet worden. Het woord 'alzo' wil zeggen dat die liefde van God met geen enkele liefde te vergelijken is. Gods liefde is zo groot dat Hij zelfs geweldig veel medelijden heeft met het hele menselijke geslacht. Hij heeft liefde tot de wereld. God liet Zijn Zoon zelfs kruisigen. Hij gaf Zijn Zoon over in de handen van moordenaars. De Heere Jezus hing aan het vloekhout. Op de plaats waar misdadigers werden veroordeeld, heeft Hij aan het kruis gehangen. Hij stierf op de vloekheuvel Golgotha. De kruisdood die door God vervloekt was. Wie zou zijn zoon ervoor over hebben? Niemand van ons!

Verwonder u erover dat God naar een verloren wereld omziet! God laat Zijn schepping niet los. Die schepping die onder de toorn van God ligt. (Joh. 3:18). Zie ook vers 36. Ieder mens die God geschapen heeft, wordt door Hem met zorg en liefde omringd. Maar van hun zonde kan Hij niet houden en als zij zich niet bekeren en niet geloven, wacht de eeuwige nacht.

Toen Maarten Luther op de Wartburg bezig was met zijn Bijbelvertaling en deze tekst overdacht, kon hij de rijkdom ervan niet op. Zijn hart werd zó overvol van deze weergaloze liefde van God, dat hij deze tekst aldus ging lezen; Want alzo lief heeft God Maarten Luther gehad, opdat Maarten Luther niet verderve maar het eeuwige leven hebbe. Luther leerde door de toepassing van de Heilige Geest dat hij tot die verdorven wereld behoorde. Hebben wij ook geleerd ons nooit boven een onkerkelijke te verheffen? Wij zijn het toch niet waard dat God naar ons omziet? Daar moest wel het bloed van Christus voor vloeien. God Die rechtvaardig is, straft de zonde óf aan onszelf óf aan Zijn lieve Zoon. Er moest betaald worden. En Christus deed dat! Kom verwonder u hier mensen! Hebben we oog voor Gods liefdesgeschenk? Let wel dat geschenk heeft God met een speciale bedoeling gegeven. Hij wil dat wij het eeuwige leven ontvange en er eeuwig in mogen delen.

Voor wie is dat eeuwige leven?
Voor allen die in Gods Zoon geloven. Misschien zegt u: 'Ik kan niet geloven'. Dat is op zich helemaal waar. Maar Hij wil u dat geloof ook geven, opdat u zich

leert vastklemmen aan de Heere Jezus. Hij wil dat u met al uw zonden alleen op Jezus Christus vertrouwt. Strek je lege, schuldige handen uit en neem dit geschenk van God aan. Dan zult u niet in de buitenste duisternis komen.

Hoe spreken we over de hel?
De juiste toonzetting is belangrijk. De gevoeligheid van de thematiek vraagt om een zorgvuldige toon. Ik denk aan de volgende aandachtspunten: Allereerst is bewogenheid met onze medemens belangrijk. Het kan niet zo zijn dat we koud en hard over hemel en hel spreken. Liever wat gestamel dan dat woorden als hel en verdoemenis vlotweg in de mond genomen worden. Laat een ander maar voelen dat zijn of haar eeuwig welzijn ons ter harte gaat. Van Jezus lezen we dat Hij huilde om de onbekeerlijkheid van Jeruzalem (Luk. 19:41). Over bewogenheid gesproken.

In de tweede plaats mogen we nooit vanuit de hoogte over hemel en hel spreken, alsof je beter bent dan iemand die niet gelooft. Die indruk kan zo maar gewekt worden. Het zal de kunst zijn om duidelijk te maken dat je zelf ook de hel verdient. Het is alleen genade als je mag weten dat de hemel wacht. Laat in het spreken over hemel en hel ook iets van huiver doorklinken. Grote woorden passen niet. Het is niet nodig om altijd het woord 'hel ' te gebruiken. We hebben al gezien dat de Heere Jezus Zich op meerdere manieren uitdrukt. Het valt ook op dat in de nieuwtestamentische brieven het woord 'hel' nauwelijks voorkomt. Meestal spreken de apostelen over 'verloren gaan'. Maar dat betekent niet dat hun woorden inboeten aan ernst. Ik noem ook terughoudendheid. Laatste oordelen komen ons niet toe. Zo hebben wij ons niet uit te spreken over de eeuwige bestemming van mensen die nog nooit met het evangelie van de Heere Christus in aanraking gekomen zijn.

Uit Lukas 12:47-48 krijgen we de indruk dat er gradaties zijn in de straf die God voltrekt. Zijn er ook gradaties in de hel? Hier bevinden we ons aan de grens van wat ons in de Schrift is geopenbaard. Ons past in ieder geval voorzichtigheid in het spreken over hemel en hel. Beslissend is hoe ik zelf tegenover Christus sta.

Positieve boodschap
De Heere wil niet dat wij verloren gaan! Het levende geloof mag weten van toekomstverwachting. Door de dood heen bereidt God in Christus eeuwig leve. Draag deze boodschap met liefde en bewogenheid uit!

Op bezoek bij de mannenvereniging te Aalten

Onze vereniging is opgericht in 1932. Het doel van de vereniging was de reden dat geen gewone naam is gekozen om de vereniging aan te duiden, maar een zinspreuk. Deze spreuk komt van de apostel Paulus en is te lezen in 1 Kor. 12:21: “En het oog kan niet zeggen tegen de hand: Ik heb je niet nodig, of vervolgens het hoofd tegen de voeten: Ik heb u niet nodig.” De vereniging sloot zich aanvankelijk niet aan bij de Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen, omdat er behoefte was om kerkelijke en maatschappelijke onderwerpen te bespreken die op dat moment plaatselijk relevant en gewenst waren. Ruim 20 jaar later, in 1956, werd besloten om alsnog aansluiting te zoeken bij de Mannenbond. Wanneer de notulen van de beginjaren worden doorgelezen valt op dat nu, ruim 90 jaar later, nog grotendeels dezelfde vragen en problemen bestaan. Door alle jaren heen kon het werk van onze vereniging, ook na enkele onderbrekingen tijdens en na de oorlog, steeds weer worden opgepakt en voortgezet. We mogen hier dankbaar voor zijn en dit zien als teken van Gods trouw.

Onze vereniging telt nu 24 leden. De leeftijd varieert tussen 42 en 93 jaar. De gemiddelde leeftijd is ruim 60 jaar. De bijeenkomsten worden over het algemeen door 10 tot 14 leden bezocht. We vergaderen op de tweede en vierde woensdag van de maand, tussen eind september en begin mei. Behandeld worden Bijbelstudies en onderwerpen uit De Saamwerker, De Wekker en af en toe een vrij onderwerp. Eén keer per jaar vergaderen we samen met de mannenvereniging van de CGK Almelo. Deze ontmoetingsavonden worden afwisselend in Almelo en Aalten gehouden. Wanneer Almelo de plaats van bijeenkomst is, worden ook de hervormd-gereformeerde mannenverenigingen uit de omgeving van Almelo uitgenodigd. Hierdoor krijgen deze bijeenkomsten het karakter van een regiovergadering. Op die avonden wordt een Bijbels onderwerp of een actueel thema uit het kerkelijk leven behandeld. Meestal wordt dit onderwerp ingeleid door een gastspreker.

We hebben alle reden om onze Hemelse Vader te danken dat we als mannenvereniging nog steeds met ons werk door mogen gaan. Het mag ons gebed zijn dat de bijeenkomsten bijdragen aan de verdieping van onze kennis van Gods Woord en dat wij de betekenis hiervan voor ons leven beter leren kennen. Hierbij mogen we ons gedragen weten door Hem Die alle eer toekomt.

Laurens Snoek op bondsdag mannen CGK:

Ons ego staat ons in het huwelijk in de weg

In de Tabernakelkerk in Ede had zaterdag de mannenbondsdag van de Christelijke Gereformeerde Kerken plaats.

Ons ego staat ons in het huwelijk in de weg, meent Laurens Snoek. „Als vrouwen ergens behoefte aan hebben, dan is het aan mannen die hun vader en moeder verlaten hebben en zich hebben overgegeven aan de Heere Jezus."

Jan van Reenen

In de Tabernakelkerk in Ede had zaterdag de mannenbondsdag van de Christelijke Gereformeerde Kerken plaats.

Snoek, docent aan de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) en de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA), sprak zaterdag op de jaarlijkse bondsdag van de Bond van Christelijke Gereformeerde Mannenverenigingen in Nederland. De bijeenkomst in kerkgebouw De Tabernakel in Ede trok ongeveer zeventig bezoekers. De bondsdag was voor de eerste keer alleen 's morgens.

Snoek sprak naar aanleiding van Mattheüs 16:25-26 over "verliezen en winnen". Hij had een ongewone aanpak van het thema door het verwerken van ontwikkelingspsychologie in zijn toespraak over het komen tot Christus.

De docent zei dat ieder mens een individu is met een eigen "ik". Dat "ik" heeft na de zondeval concurrentie gekregen van een schijnego. „Dat concurreert met het 'echte ik'." Als een man relationeel en emotioneel moeite ervaart, is zijn echte ego wellicht nog niet goed ontwikkeld. Het (nep)ego, aldus Snoek, is egoïstisch.

Laurens Snoek sprak zaterdag op de christelijke gereformeerde mannenbondsdag in Ede.

Mannenbondsdag in Ede.

Foto's: VidiPhoto

Dat is soms duidelijk, bijvoorbeeld door het hebben van allerlei ambities en door te 'geloven dat ik heel wat ben. Maar het is louter opgeblazenheid'.

Soms lijkt het ego niet egoïstisch, maar is dat wel zo. „Het voedt zich met alles waarmee het zichzelf in stand kan houden. Er kan angst zijn door gebrek aan erkenning of door vrees voor kerkverlating. Angst staat tegenover geloof. Zorgen, kwalen, zieligheid en slachtofferschap kunnen hoogmoed in zich bergen. Iemand kan stiekem blij worden van andermans falen." „Het is goed voor kerkelijke jongeren die dreigen af te haken als we niet blijven graven in het kerkelijke verleden, maar ons richten op wat Christus doet" - *Laurens Snoek, spreker mannenbondsdag CGK*

Ballast

Daarna noemde hij de ballast uit het verleden. „We sjouwen heel wat mee. Er zijn dingen van vroeger die op je drukken waardoor je je te heftig uit. Veel graafwerk in het kerkelijke verleden is voedsel voor ons kerkelijke ego. Het is goed voor kerkelijke jongeren die dreigen af te haken als we niet blijven graven in het kerkelijke verleden, maar ons richten op wat Christus doet."

Toen kwam hij bij de kern. „Het geloof in God leidt tot het verlies van het ego. Buigen voor Christus leidt tot het verliezen van onze vervreemding. Het is het winnen van een innerlijke eenheid en het terugvinden van de eensgeestesheid met God."

Snoek zei dat Jezus nooit een ego gehad heeft. „Toen Hij zei "Ik ben de Deur", was het waar. Velen die Hem volgden, hebben dat aangevoeld. Het Evangelie vraagt naar Hem toe te gaan en ons rotte leven in Zijn handen te leggen. Bij Hem word ik mezelf." Tijdens de bespreking had de docent het over dingen die veranderen in het huwelijk en in de kerk als mensen hun leven in Jezus' handen leggen. Hij zei: „Ons ego staat ons in het huwelijk in de weg. Als vrouwen ergens behoefte aan hebben, dan is het aan mannen die hun vader en moeder verlaten hebben en zich hebben overgegeven aan de Heere Jezus."

Een aanwezige vroeg of kennis van de geschiedenis ook ballast is. Snoek: „Het verleden is geen ballast, maar ieder mens draagt ballast uit het verleden met zich mee. Ballast kan ook collectief zijn. Veel kerkgangers sjouwen kerkelijke ballast met zich mee. Er zijn veel dingen gebeurd die ons kerk-zijn in de weg staan. Neem de houding van het kind aan."

Stormen en angst

De bondsdag werd geopend door voorzitter ds. C.J. Droger, die voor een nieuwe termijn gekozen is. Hij hield een meditatie over Mattheüs 14:22-33, waar het gaat over angstige discipelen in de storm. „Onze tijd is eveneens een tijd van stormen en angst. Als Jezus komt, gaat de storm liggen en keert de rust terug."

De predikant uit Vlaardingen betrok het verhaal ook op de tegenwoordige tijd. „Hoe kan de storm gaan liggen die ons kerkelijke leven doortrekt? Dat gebeurt alleen als Jezus aan boord is. Hij heeft alle macht in hemel en op aarde. Wij zijn verlegen om de komst van Jezus. Hij kon zelfs over het kolkende water Zijn discipelen bereiken. Zou Hij ons dan niet kunnen bereiken?"

Sprekers themadagen 2025

Thema: De Eerste en de Laatste.
Over het begin en de voltooiing van Gods werk.

8 MAART 2025
Locatie: Wilnis (Utrecht)
Sprekers: ds. J. van Dijk (PKN Ridderkerk) en ds. W.L.W. Kater (CGK ‘s Gravenzande)

12 APRIL 2025
Locatie: ‘t Harde:
Sprekers: ds. D. van der Zwaag (CGK Siegerswoude) en
ds. J.A.J. Pater (PKN Doornspijk)

Locatie: Tholen
Sprekers: ds. A.J. van den Herik (PKN Dordrecht)
ds. S.M. Buth (CGK Zaamslag)

4 OKTOBER 2025
Locatie: Ridderkerk
Sprekers: ds. A. Langeweg (PKN Barendrecht) en ds. W.L.W. Kater (CGK ’s Gravenzande)

11 OKTOBER 2025
Locatie: Veenendaal
Sprekers: ds. D. van der Wal (CGK Aalten) en ds. J.A.J. Pater (PKN Doornspijk)